

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-téren, a hidkaputól kimenet balra a 24. szám alatti ház emeletében.

Megjelen a lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, esütörtökön és szombaton délelőtt. Ára ötévedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. é. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik. A „nyilttér” cikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez címzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési díj

K. KÖZLÖNY

julius—decemberi folyamára.

Egészévre . . . . . 12 forint.

Félévre . . . . . 6 "

Évnyegyedre . . . . . 3 "

Az előfizetési pénz kiadó Stein János középutcai könyvkereskedésébe küldendő, hol a megrendelt példány pontos megküldéséről intézkedve van.

Politikai szemle.

(S.) Az erdélyi ügyben Bécsben legközelebb tartott értekezlet eredményét a „Debate” következőkben leplezi le:

„Ha a kormány azt akarja — ugymond a nevezett lap — hogy a magyar országgyűlés magát a nagy közjogi kérdések tárgyalására illetékesnek jelentse ki, egy a nevezett magyar országgyűlés kiegészítését conditio sine qua non-nak kell tekintenie. A magyar országgyűlésnek, melynek a pragmatica sanctiot a jelen államszükséglet és jognézetek álláspontjáról kellend fejtegetnie, a melynek feladata leendő a birodalom különböző részeinek egymáshoz viszonyítottán századokra szabályozni, annak az országgyűlésnek minden kétségen felül törvényesnek kell lennie. E törvényességnek leglényegesebb feltétele azonban: annak teljességében, integritásában fekszik.”

„Erdély nem társország mint Horvátország, hanem kiegészítő része Magyarországnak. Egy hatalmas vazallusnak sikerült felkelése, független országot alkotott Erdélyből. Azon politika, mely szívesen elválaszt, hogy annál könnyebben uralkodhassék, s minden eszközt, mely neki szolgál, egyszerűen helyesnek is tart, ez a politika a különválást fenntartotta. De századok sem voltak képesek törvényesíteni az igaztalanságot, s 1848-ban elérte a két testvér ország azt, a miért annyit küzdött — a vizsonti egyesülést. Férfiak, mint Schmidt Konrád, a szászok mostani comese, s a szász értelmiségnek akkor még nem bürokratizált nagy többsége követelte az uniót Magyarország és Erdély között; és Kolozsvárt még nem felelték el, hogyan kiáltá ki Schmidt Konrád ur e szavakat: „Unio vagy halál!” Azon notabilitások csaknem mindenike, kik a mostani szebeni burokratia-olympot képezik, Erdély törvényes képviselői gyanánt jelent meg 1848-ban a magyar országgyűlésen, miután az akkori erdélyi országgyűlés elnöke (tán kir. biztos) e szavakkal zárta be az ülést: „Ezennel bezárom az utolsó erdélyi országgyűlést.”

„A törvényhozási unio e szerint Magyarország és Erdély között törvényesen végrehajtott ténynyé vált. Diadala volt ez a legitimitásnak egy forradalmi eredetű állapot felett. Ennek következtében 1860 october óta a korona is ismételve kijelentette, hogy az „unio” kérdését „érintetlen” hagyja, s a Schmerling ministerium ajánlata, mely szerint ezen kérdés a szebeni tartománygyűlés kir. propositioi közé felveendő lett volna, legf. helyen elvetetett.”

„Azonban míg a fejedelem rendületlen igazsággal fenntartja az „unio” elvét, a szász és román nép aggodalmi iránti tekintetből indítva érezte magát az „unio” törvényt az átvizsgálandó 1848 ki törvények sorába felvenni.

„Nem akarjuk e helyen amaz aggodalmak forrását és jogosultságát elemezni. A magyar nép szívesen megosztja azon jogot, melyet maga számára követel: a szabad és törvényes egyezkedés jogát. Magyarország közvéleménye régóta kész oly végleges alakot adni az uniónak, mely által a románok és szászok is magokat megelégedetteknek nyilváníthatják. Most csak az a kérdés, minő factörök által revidálendő az unio kérdése?”

„Ennek legcorrectebb utja természetesen az 1848 iki utolsó törvényes formából való kiindulás volna, ha t. i. Erdély felszólíttatnék, hogy az 1848 iki választó törvény alapján küldjön követeket a pesti országgyűlésre s ott közösen revidálják az unio-törvényt. A románok és szászok aggodalmainak eloszlatása végett a magyar vezérférfiak azt ajánlották, hogy az erdélyi követeknek az unio kérdésében teljes paritas adassék a többi magyar képviselőkkel szemben, úgy hogy két egymástól független tényező tanácskozott volna egyazon temben.”

„Ezen eljárás megvalljuk leginkább bírná rokonszenyünk, de az okos politika mindenfelé

arany hidakat épít, s a fejedelemnek az erdélyi ügyben olyannyira elkötelezett szavát tisztelni, s meg kell kimélni stb. stb.

Szóval: báró Kemény Ferencnek még 1860-ban tett ajánlata folytán Erdélyben még egyszer országgyűlés fog összehívanni az 1790 és 1848-diki alapon, melynek feladata leendő a felett határozni: „k ü l d e s s e n e k e a z unio revisioja végett képviselők a magyar országgyűlésre?”

A „Pesti Napló” egyidejűleg megjelent legújabb száma is ez értelemben vezérezik. Azt, hogy az országgyűlésnek törvényesen kiegészítettnek kell lennie, e lap is elismeri, s megengedi, hogy az összehívandó országgyűlésnek egy kell alakulnia, mely a fenforgó minden közjogi nehézségek megoldására a kiegyenlítési munka végzésére magát illetékesnek tartja és éreze, s ne kénytelenitessék legott első nyílt ülésében illetéketlenségét decretálva, csakis a meddő tiltakozásra szorítkozni. Záradékul értesül adja: hogy míg a magyar országgyűlés bizottmányok alakításával, igazolással s más előkészületekkel foglalkozand a „társrészek is megjelenhetnek.

Hogy kerül Saul a proféták közé?

(S.) „A szász nemzet jelen politikai álláspontja” czim alatt érdekes cikket olvasunk a „Herm. Ztg.” 198-dik számában.

A „H. Z.” cikke bevezetésében maga elismeri: „hogy egy egyes hírlapi szózatnak nincs képviselői joga s ennél fogva hivatra vagy feljogosítva sincs egy egész nemzet nevében szólani.” Sőt előre kimondja: „hogy illetékessége e határait szorosan szemlélő kívánja tartani, és mitől sincs távolabb, mint azon merészségtől, hogy a szász nemzet nevében beszéljen”, — s mégis azt teszi, és programot akar fel állítani annak nevében, a ki őt meg nem bízta.

A „H. Z.” maga mondja: „hogy politikai köd sűrű leple borítja a jelent”; nem lát, s mégis vezetőnek ajánlkozik; azt mondja: „hogy a szász nemzet ebben a szerinte létező politikai setétségben szintén fel tudandja találni a helyes utat, valamint ezt történetének nem egy éjjelében fel tudta találni”, — s mégis azt véli, hogy az ő kalauzolása nélkül el fog tévedni.

B. Reichenstein elmozdítása óta sem a kormányzatban, sem a sajtó-viszonyban még nem történt legkisebb változás, a „H. Z.” mégis elnyomatást szenvedleg s kijelenti, hogy ha a szász nemzet nevében nem is szólhat, azt nem tagadhatja meg magától: „hogy annak jelen politikai álláspontjáról ne gondolkozzék, s ebbeli gondolatait ki ne mondja míg ez még lehetséges.”

Mi több, a nevezett lap ugyanazon számának szerkesztői postájában nyíltan beismeri: „hogy az új kormányrendszer nem ismeri”, — s mégis vezérezik ellené, és kimondja a másoktól eltanult hatalmas „non possumus”-t.

De hagyjuk, hadd gondolkozzék a „H. Z.” a szász nemzet leendő magatartásáról lehető fenszóval, s hallgassuk meg mit tanácsol annak a nemzetnek, a melynek saját-kép nem is tagja sem a szerkesztő, sem főmunkatársa, a ki azokat az irányadó cikkeket írni szokta.

Ime a program; bemutatjuk: „A szász nemzet, éppugy mint a román nemzet, az 1860. october 20-iki diploma és 1861. február 26-iki alaptörvény, s ennél fogva az alkotmányos osztrák császárság egysége és oszthatatlansága mellett nyilatkozott.” Imént mondá, hogy nem beszél a szász nemzet nevében, s most még a román nemzet nevében is nyilatkozik.

„Akadjanak fenn — folytatja ama lap — a dualisták és foederalisták e cselekményén, a mint tetszik, becsméreljék és gyanúsítsák a vélekedést, melyen az alapszik; a szász nemzet hazafiai meggyőződését és kipróbált osztrák gondolkodásmódját nem fogják megíngatni.”

„A hatalom és valamely ügy szerencséje nem mindig híu bajtársak; ezt a szász nemzet a jelenkorban nem először tapasztalta. A hatalom most hátat fordított a szász nemzet ügyének és — a mint látszik — Austriával szemben a dualistákhoz, s a mennyiben

Magyarországot illeti, az unionistákhoz fordult.”

De addig míg a hatalom, már az a hatalom, a melynek kezéből az erő és befolyás kiesett, mindent a „H. Z.” inyére csinált, míg az elkényeztetett gyermek már a holdat is lekérhette játékszerűl az éj börtözfáról, s b. Reichenstein azt is kész volt lehozni, — addig az a most igaztalannak mondott hatalom a „H. Z.” egész hódolatát bírta; addig minden rendén volt. Egyébiránt az a „H. Z.” kegyéből kiesett hatalom, nem Austria ellenében, sőt éppen Austria érdekében fordult a dualistákhoz, elfordulván egyszerűen azon centralistáktól, a kik azt utopiáik által a bukás szélére sodorták. Hanem azt természetesen nem gondolta meg a hatalom, hogy ha a „H. Ztg.” fordítand neki hátat — a mint már kijelentette — akkor, no akkor: végképp elveszett szegény hatalom!

De folytassuk a program ismertetését. „Az alkotmányos, egységes Austria ügye, a szász nemzet ügye ez által — ugylátszik — erejében megfogytakozott; de nem vesztett jogosultságából.” Annyiban bizonyosan nem, a mennyiben a haza elvülhetlen alkotmányával megyez.

„A szász nemzet nem fogja az egyenlőtlen harcot a vele szemben álló dualistákkal fölkeresni. Nem a szász nemzet hibája, hogy a jelen körülmények közt nem működhetik úgy, mint eddig, az egységes alkotmányos Austria érdekében, s a jelenben inkább saját önfentartása s önvédelme érdekében kell tanácsot kérnie.” Helyesebben tették volna eddig is a „H. Z.” emberei, ha tehetségökön felül dolgokra nem vállalkoztak, s inkább saját házuk küszöbe előtt sepertek volna, különben azt hisszük: végleg föl vannak mentve a magas missiótól, melyet magoknak kítűztek.

Az egyetemes magyar alkotmány elég szép jogokat biztosított a szász nemzetnek, s ez kicsiny számánál fogva egy ildomos conservativ politika által annak megóvására és fenntartására lett volna utalva. A saját erejének tulbecsülése, az elbizakodottság még soha senkinek sem termett babérokat.

Hanem halljuk tovább a „H. Z.”-got. „A szász nemzet — ugymond — nem felelős azért, a miben nem ő hibázott. Réá nézve egészen közömbös dolog lehet dualista ellenfeleinek gúnya, mert öntudata megnyugatja, hogy jót és nagyot akart és tett az osztrák öszhazért.” Amde az a „hálátlan” öszhaza más véleményben van.

„A szász nemzet visszavonulása — ha szükségessé válnék — fedezve van. A várcs, melybe visszahúzódik egészen más viharokat állott ki, mint a mostaniak. Az több, mint 700 évig daczolt minden ellenséges (sic) elemmel, s erősségét most is bebizonyítandja, midőn a nemzetnek arra ismét szüksége van. Ez a várcs nem egy fellázadt nép vívmánya, nem egy szabadelvű fejedelem ajándoka. Állambölcsesség, és igazság fen fogja tartani.”

Értjük a czélzást; tehát a magyar alkotmány, melynek helyreállítása forog fen, egy fellázadt nép vívmánya, a mely ellen antidotum gyanánt a „H. Ztg.” állambölcsőséghez kell folyamodni. A fejedelemre tett oldalvágásra hadd feleljenek mások.

De lássuk a program végszavait, mert a végén csattan az ostor:

„A szász nemzet védeni fogja alkotmányát (mit senki elvenni nem akar). Austriához híu maradand, s egyébiránt, bármit hozzon a v á l t o z ó (!) szerencse, e jelszóhoz ragaszkodand: „**mi várhatunk!**”

Valóban kíváncsiak vagyunk, hogyan fognak új prometheusi lelket lehelni Schmerling ur kimult deukaleoni emberébe.

El lehetnének tehát készülni a „várhatunk” politikának új kiadásában megjelenésére — ha azt, mit a „H. Ztg.” mond, csakugyan komolyan kellene vennünk.

Azonban mi soha sem tartottuk a „H. Z.”-got a szász nemzet közlönyének, sokkal jobb véleménynyel voltunk mindig magáról a nemzet belátásáról, sőt volt alkalmunk tapasztalni, hogy magának a szász bürokratiának nagy része sem helyesli e lap modorát, és nem osztja véleményét.

Ismerve tehát a nevezett lapnak a „dispositions fond”-dali szoros összeköttetését, a

bemutatott pseudo-programm nem lehet egyéb, mint a szász burocratia bukott fejének hatyudala, politikai végrendelete, melylyel Reichenstein és Rosenfeld bárók rá akarnák birni a szász nemzetet, hogy ha ő a hatalom éléről le is pottyantak, rendszeröket tovább is kövesse.

De mi meg vagyunk győződve, hogy a jobban értesült szász nemzet nem fogja azt követni.

Saul nem volt próféta; tagadjuk: hogy a „H. Ztg.” a szász nemzet prófétája lehetne.

Lapszemle.

A „Journal des Debats” Schmerling bukásáról. A rendszerváltoztatásról s azon okokról, melyek Schmerling bukását előidézték, a „J. des Debats” legközelebbi számában Weisz, itt Pesten is megfordult journalistika, ki a megbukott állam-ministerhez szoros baráti viszonylatban állott, ekeket írja: „A tiszteletre méltó Schmerling ur, kinek neve hazája történelmének egyik legszebb lapjára leendő följegyezve, az utolsó négy év alatt több jogtalansági vádat vont magára. Szabadelvű volt, hanem az 1789 és 1827-diki francia modorban, inkább a mi alkotmányozó iskolánk mint Burke tanást követvén, nem vala képes eltitkolni a szabadság azon formái ellen táplált ellenszenvét, a mint Magyarországon fogják fel, és kedvelik a szabadságot. Ez az ő első igazságtalansága, mely azonban semmi más országgal szemben, és semmi más időben nem tekintetnek annak, mint éppen Bécsben — és 1865-dik évben. Másik hibája az vala, hogy sokkal érzékenyebb volt, mint államférfihoz illik, a foederalisták részéről ellene irányzott megtámadások, s az esztélytelenül túlságos magyar követelések irányában. Innen van az, hogy a magyarok hajthatatlansága ellenében csak egyenlő s végleg épp oly meddő hajthatatlanságot tudott vagy akart tanusítani. A februári statutumot úgy állítá ő a magyarok elé, mint olyan dolgot, melyet vagy elfogadhatnak, vagy mellőzhetnek, a nélkül, hogy a legkisebb módosításnak még csak közös tanácskozásból is elismertetnék a lehetősége. Tegnap született, s néhány nap alatt nagykoruvá tett alkotmánya számára ugyanazon vakbuzgó tiszteletet követel, melyet az ő-conservativ magyarok ezer éves országos törvényeik, s a fiatal magyarok az 1848-diki rögtönzött törvények iránt éreznek. „Sint ut sunt, aut non sint” mondá egyik mint a másik párt. Szigor ellenében szigor!

Ezen jogi viszályt még bonyolodottabbá tette Schmerling a területi viszály által, elhatározván, hogy a pesti országgyűlés és a magyar királyság hatósága alól nem csak a Drávan tuli országot, hanem az azon inneni megyéket s a szerb vajdaságot és Erdélyországot is joggal vagy tetteleg kiveszi, egyszerűen úgy constituálván Erdélyben minden nemzetiséget, minden egyházat, és minden nyelvet, hogy a tisztán magyarok befolyása ott egészen meg lenne semmisülve. Már magában véve az is sok volt, azt kívánni a magyaroktól, hogy országgyűléstök egyszerűen, minden módosítás nélkül regisztráljon egy a trón magasságából leérkezett motu proprio, octroy-chartaszerű statutumot, mely a birodalom egyéb részeire nézve ugyan felesleges szabadelvű okmány; hanem a magyarokra nézve csak nemzeti jogaiknak helyébe csuszított kegyelmi tény. Hova viheti ilyesminek a kívánása s képzése, hogy azt el is lehetend érni, s még e felett a magyar korona szédaraboltságának is decretálása? A leghiggadtabb elmék is kárhozták Bécsben ezt a nyakasságot egy ministerben (kit egyébiránt méltán egyhangulag támogatott) a szabadelvűek véleménye — mond cikkkiről.) Akár meggyőződésből, akár feltékeny boszankodásból történt, a vetélytárs Rechberg ellenében, elég az hozzá, hogy az osztrák külügyminister 1863 és 1864 években szünetlenül tordszalkodott a császár tanácsában Schmerling tulszioru politikájá ellen. „Mielőtt — ugymond — európai politikára adnók magunkat — előbb német politikával kell foglalkoznunk, és mielőtt ehhez fognánk, előbb az osztrák politikával kell rendben lennünk. — Jó osztrák politika pedig lehetetlen a Magyarországgal való teljes és őszinte kibékülés nélkül.” Ezen témát fejtegette Rechberg a tanácskozásokban. Ugyanezen gondolatokat igyekezett a császár elméjében táplálni ama mágási csoportulat, mely a monarehiában némely fontosabb tiszteletbeli állomásokat tölt be, és a melyet Bécsben „magyar camarillának” szoktak nevezni. Ha Schmerling képes lett volna magát jobban alkalmazni azon ellenzékhez, melyet Rechberg e pontban képezett irányában, kétségkívül megmaradt volna a

ministeriumban. Mellözve azt, hogy Schmerling és Rechberg egyesülvén, nagyon ellenkező két iránylatát békítették volna össze a közvéleménynek, még azon véleményben is valóban Bécsben, miszerint ezen két államférfi csodálatosképpen egészíti ki egymást kölcsönösen; birván Rechberg bőségesen hajlékonysággal, a mi Schmerlingnek teljességgel nem vala egyéni tulajdona.

Azonban szerencsétlenségre Schmerling ép oly kifogástalan minsterelnök akart lenni, mint Palmerston 1. Angolországban, oly országban és olyan helyzetben, melyek az illetén állást teljességgel meg nem tűrik. Ennek folytán megboszankodott a felett, hogy mindentűl Rechberg befolyásába utközött; a ki egyedül abban törvén fejét, hogy Auszriának egész erejét s cselekvési szabadságát visszaszerezze Európában (s gondolhat-e egy jóra való külügyminister akármely országban egyébre, mint annak nagysága előmozdítására?) éppen nem csinált belőle titkot, hogy milyen veszélyesnek látja ő azon parlamentaris pedantismust, melynek elkerülhetetlen következménye az, hogy Austria katonai erejének jó harmadrészét állandóan Magyarországnak szüksége kimozdíthatlanul veszteleve hagyni. Minthogy Schmerling önön magát nélkülözhetlennek hitte, mindent elkövetett Rechberg elmozdítására, — s el is érte célját. Azonban ő reá magára nézve nagyon boszantólag eszalokozott, Rechberg helyébe Mensdorff-Pouilly grófot öhajtván vagy elfogadván, a ki más országokban, de nem Magyarországnak, erőlyesen támogatta a centralisatio ügyét.

Ha találkozott Bécsben olyan államférfi, a ki még Rechbergnél is türelmetlenebbül kívánt Auszriának cselekvő és hathatós szerepet biztosítani Európa tanácsában, s ennél fogva még erősebben meg vala győződve arról, hogy a febr. statutum módosításának árán nem lenne drágán megvásárolva a Magyarországgal kibékülés, az az ember Mensdorff-Pouilly vala; olyan diplomata mint Rechberg, a ki t. i. nagyobb számba veszi a helyzetet és tényeket, mint az elméleti tanokat, ki épp oly hajlékony diplomata mint Rechberg, és szabad a dolgokat, de nem a személyeket tekintve; egy szóval olyan férfi, ki Rechberg eszméivel és Schmerling jellemével bir, a ki személyes összeköttetésénél fogva e felett még mindenkivel szövetkezett, kik bármintemű oknál fogva nem szerették ama statutumot: az udvarral, a hadsereggel, a magas katonai és polgári bureaucratiaival s a magyar és cseh magnásokkal. — Schmerling ur saját győzelme által győzetett le: nem akarván magához hasonlót megtűrni maga mellett, urat tett maga fölé.

A bécsi közvélemény Schmerling részén állott, a mi a körül forgott a szó, hogy Magyarország meggyőzősége arról, miszerint Magyarország saját erejére szorítkozva sem meg nem lehet Austria nélkül, sem fel nem léphet az elien sikeresen; de azonnal elpártolt tőle a közvélemény, a mint bizonyítását tovább akaró erőtetni, s épp az akarta kiáltni, hogy Magyarország teljességgel semmi, és ő meglehet nélküle. Merész állítás lenne azt mondani, hogy Schmerling szerepe már le van játszva. Ha ugyanis az utolsó évek tapasztalatai nem tanították meg a magyarokat arra, hogy válaszszerűk el valóóságos szükségleteiket s jogaikat chimaericus követeléseiktől; ugy ismét a centralista párt fog a kormányra kerülni, sokkal hatalmasabban mint eddigél s a nélkül, hogy ki lenne téve azon veszélynek, miszerint szigora és tulhajtásai által Bécsben népszerűtlenné válhatnék.

A „Köln. Ztg.“ erre azt a megjegyzést teszi,

TÁRCSA.

CSÁKI KLÁRA.

Irtá.

K. Papp Miklós.

II.

Egy gyöngé ember.

Rákóczynak egy hadi-parancsa keményen elrendelte, hogy ostrom ideje alatt a várnagtól elkezdve az utolsó csatlósíg minden ember fegyverben legyen éjjel nappal, hogy váratlan megtámadások alkalmával gyorsan kezdhessenek a védmunkálatokhoz.

E parancs, de legkivált a bizonytalan jövő, s a naponként szállongó rossz hírek sok jó éjszakájától foszták meg Andrassy urat. Sokszor óráhoszakig elcsatlósított a várkonyon, mint valami ör, s nézte az ostromlók táborát, melyek mellől néha jóízű vig-danák hangzottak szét. Mikor aztán kifáradt a járkálásba, visszament szobájába, leheverészt ágyára s átadta magát gondolatainak, oly mélyen, hogy a reggel is legtöbbször ébren talála.

Andrassynek most is nyugtalan éje volt, a csipős északi szél azonban nem tette kívánatosná a várkonyi sétálást, a helyett leballagott Orbánhoz, a kinek azonban történetesen semmi kedve sem volt a beszélgetéshez, diet is meglepte a szótalanúság, neki is volt miről gondolkozzék, hisz családja megszese lakott tőle, s jó nejeről olyan rég nem ballott már semmit.

„Hát Orbán tégedet mi lelt, ugy nézel ki mint valami kárvalott, pedig azért jöttem: hogy adj egy kicsit nekem is abból a híres, örökös jókedvedből, nagyon elférne ám most rajtam is.“

hogy Weiss J. felfogása annyiban hibás, miszerint Schmerling nem lehetett volna éppén Schmerling, nem doctrinair, és nem centralista, ha Rechberggel olyan módon képes lett volna egyetérteni Magyarországra nézve, valamint az aristocriával is; azt sem látszik Weiss tudni, hogy Schmerling nagyon ártatlan volt Mensdorff grófnak kinevezetésében, s hogy kénytelen volt azt viselni, ha nem akart mindjárt akkor kilépni. — Az volt legnagyobb hibája, hogy ezt tette, miután tudhatta volna, hogy ezen kinevezéssel kicsinált dolog volt egyszersmind az ő elküldetése, s csak azért tűrhették meg meg, hogy végképen kiszorítsák.

Még egy szó közlekedési ügyünk körül.

□ A „Kolozvári Közlöny“ 90, 92 és 97-ik számaiban egy vitát, mondhatni torzsalkodást láttam folytatni bizonyos utvonallal kapcsolatban. A publicum csak akkor, s ugy vehet teljes ismeretét az utvonallal s ennek kezeléséről, a midőn kiindulását tudja.

Senkit sem lehet hibáztatni azért, hogy szenvedélyes dnyész, csak hogy tényestesse azt a maga földjén, vagy fizesse meg érte a kikötött bért, és mások jogait ne sértse, éppén e színt nem hibáztatható a megyei tiszt, ha szenvedélyes utcsináló, csak hogy üzze szevedélyét a törvény, vagy törvényes szokás határai között, a tulajdon szentségét ne sértse, s járjon el a maga rendes módján.

Előre bocsátom, hogy nincs ut, melynek készítése hasznos ne volna; a kérdés alatti vitás ut is jó, de abban fekszik a dolog ereje, hogy ennél a pánczélesek-kolozvári utvonallal igen sok cél-szerűbb, s a közérdeknek is megfelelő utvonallak vannak félben Dobokamegyében.

A hibás eljárás ezekben egyben foglalható:

1) Kővárvidéki utnak kereszteltetett előbb, szándékosan kereszteltetett az általános nevezet, hogy annak árnyékában Vajdabáza, Pánczélesek, M-Derzse, M-Ujfalú háborgatás nélkül pihenessen. Kővárvidéke Kolozvárral már egy országos nagy uttal egybe van kötve, Kővárvidéke e mellett semmi természetesen nem szokott a kolozvári piacon megjelenni, részint távolsága, részint természetellenesége miatt; nincs oly terménye, melylyel olesóbban láthatná el Kolozvárt, mint ennek vidéke.

2) A kérdés alatti pánczélesei utvonallal 2 óra távolságban, mondhatni parallel vonatik a választ-kolozvári országos uthoz, több völgyeket, hegyeket, áradósi patakot, szinte egyenes szögben szel át, — e miatt sok hidat, sok erőt, nagy munkát igényel, csekély közhaszon ígéréttel.

3) A felsőes királyi főkörmányszék 1861-ben megrendelte, hogy új utak ne építessenek, a mi a Bach-kormány alatt elkezdett utak el nem készíttetnek. A pánczélesek-kolozvári utvonallal merőben új kezdemény, e vonalban többire csak mezei ut találtatott, közlekedési ut kevés.

4) Ez utvonallal készítését a dobokamegyei ostromlót bizottmány specialiter soha meg nem rendelte, helyben nem hagyta; meglehet azonban, hogy a dobokamegyei tisztség ugyanazonosítván magát a bizottmánnyal, a Nádasdi-Reichenstein korlát-noksághoz folyamodott, és ezáltal ennek megépíthetése megengedését kieszközölte — de ilyen — a megye szükségese ismerete nélkül bouocratice engedélyezett utkészítés, mindig helytelennek marad.

5) Azon szolgabírói járás birtokosai, mely-

Orbán ugy tett mintha nem is hallotta volna az egész beszédet, neki támasztotta állát a két kezefejéhez s halgatott odább.

Andrassy látva, hogy nincs kivel beszéljen, fogta magát s átment Kállói uramhoz, ki hadnagy minőségben szolgált a fejedelmet Lőcsén, s arról volt nevezetes ember, hogy ugy senki sem tudta a Tökölly nótáját fujni a tárogatón mint ő, maga Rákóczy is sokszor óráhoszakig elhallgatta, mikor Lőcsén egy-egy pihenő napja volt. „No öcsém, hol van az a sip, hadd halljak valamit abból a nótából egy kicsit, valakinek pedig mondd meg oda kint, hogy hozzanak fel egy kis bort, tudom, hogy nem állok ki a nélkül.“

„De mára elfogyott a nóta várnagy uram, — próbálgattam már én azt, de nem megy sehogy sem. Nincs kedvem!“

„No már látom, hogy nem értek egy irlgalmas kiáltást a hányan vagytok, bizony töletek megítheti az embert százszor a gutta.“

„Olvasa csak el ezt a levelet, majd tudom alább száll a kedve vár-örnagy uramnak is.“

„Hogy jutott be?“

„Csók a hozta, mint mondja veszély nélkül szökött keresztül az ellen táborán, mely egészen esendben van.“

Andrassy végig olvasta a levelet, mely néhány ujjában elvesztett vár és csata hírért hozta.

Kállóinak csakugyan igaza volt, mert Andrassy visszaadva a levelet, szótlanul távozott, midőn a széles kölépcsőzetten feljutott, tekintete a folyosó jobb szárnyára esett, hol a késő éj daczára a Klára ablakain keresztül mécsvilág derengett át.

E látvány szokatlannak tetszván Andrassy előtt, lépteit arra felé irányzta. A léptek neszére, melyeket a hosszú folyosó elég hangosan visszahangolt, megnyílt az ajtó, s a vén Sára asszony lé-

ben e vonal vitetik, soha fel nem szólítottak ez utvonallal felett vélekedésüket adni, a birtokosoknak tudta s híre nélkül, proprio motu indította e vonal készítését a megyei egyik főhivatalnok. Több birtokos érdeiben fa levágatások, oknélküli keringős, czifra cikellyes laku földhányások tététek, — a munkások a levágott fákat elégették, elbordták, az egyik birtokos erdőpászora neki bátorodván a rossz példának, a keze alatti erdőt megritkítva, mintegy 1/4-ét kivágta, eladta.

6) Panasz emeltetvén e hivatalos hatalmaskodás ellenében, a főkörmányszék ő nagyméltósága által az ily módon indított utnak csinálása betiltatott. Erre egy pár hétig a munka megszünt; de az utcsináló szenedély nyugtot nem tűrvén, a munkát ujbló kezdetét vette. Az ismételt panaszra ezen ut építése másodsor beiltatott, s hallomás szerint — mert választ a panaszlók soha sem kaptak — a birtokosok kártalanítása megrendeltetett. A dolog ezen stadiumában folyamodhatott a tisztség a korlátokszághoz az utépíthetési engedélyért.

7) Kolozsmegye volt administratora mlgs G. G. ur határozottan nyilváníttotta, hogy ezen utvonallal sem Kolozsmegyének, sem Kolozsvár városának érdekében nincs, annak inklytatását megyéjében át nem veheti, annyival inkább nem, mivel a nádászilahi utvonallal bevégtetlen, melynek építése közérdekű, és a megye öhajtsága; mind ezen nyilatkozat daczára a pánczélesek-kolozvári utvonallal munkája folyamatba tététt.

8) Igaz, hogy a Pánczélesek vidékén igen sok cserés, bokros és rozslú kezelt erdő van; de e vidék Kolozsvár piacát fával csak ugy látatja el, ha Drág, Adalin, Esküllő, Vajdabáza az uradalmi erdők pusztításnak tétének ki. Minthogy e helységekben tömör visszaélési esetek fordulnak elő a jelenben is, különösen Vajdabázán, a hol közlekedési és tekintetben soknemű hibás eljárásért, főkörmányszéki nyomozat hajtott végre, Kár a szegény népek tért nyitni a visszaélésekre, és a megbüntetés eshetőségeket szaporítani.

Kétségtelű, hogy maga az utcsináló megyei hivatalnok ur is átlátta eljárása igazolhatlanságát, különben nem kérte volna fel személyesen az egyik megkárosított panaszlót, hogy ne ellenesse továbbá ezen utkészítést, e mellett szívélyesen megköszönte, hogy panaszos kérelmében nem hozta fel erőseggül e vonal helytelensége bebizonyítására azt, hogy ez új ut tetemesen le fogja szállítani a választ-kolozvári országos utam-jövedelmét. Végre, miután a megtörtént tények kényeszerű elnézésére vagyunk szorítva, bátran mondhatni, hogy ez utban van annyí jó, hogy már szinte kész, de van benne sok rossz példaadás, s főként rossz az, hogy a helyben hagyott és a megkezdett utak készítése, ennek kedvéért elhanyagoltatott.

A mezőségről.

Figyelemmel olvastam a „K. Közlöny“ hasábjában a pánczélesek-kereszturi ostromlót utvonallal tárgyában a jegy alatti felszólalást, és a névtelen ciklikónak ezen érdekes tárgyának a napi sajtóban való szellőztetéseért köszönetet mondok; továbbra is mint figyelmes olvasó akartam maradni ezen tárgyban, hanem Boér Ferenc ur második felszólalásában a helyett, hogy a a ut által feltett nagyon alapos kérdésekre felelt volna, mentségekhez folyamodik, lehetlen, hogy ezekre megjegyzést ne tegyek.

Azt mondja ugyanis felszólalásában, hogy

pett ki a kúszóbre, megtudandó, kinek kerekedett kedve ilyen késő időn lármát ütni sarkantus eszmáival, — na csak hozza közelebb az orrát, majd kifizeti ugy, hogy máskor bizonyosan jobban felszedgeti a sarkát.

„Ki az, ki jár itt, kire ért a kóborlás ilyen éjszakának idején? Hát nem is szólasz semmit? na majd reggel megmondom a nagyságos urnak, milyen drágalátos emberei vannak, mint egy ló ugy kopogsz, felvered álmából az egész házuépséget, pedig minden keresztény lélek ilyenkor alszik.“

A mi Sára asszony, — ki Kláranak szolgálatában volt — ezt az ékes monologot elvégezte, az alatt Andrassy is az ajtó elé ért, kit a koromsüfétségben még most sem ismert fel.

„Mintha megkaptad volna, olyan bizonyos, hogy megleszel pálcázva reggel, a nagyságos ur nem fogja tudom eltűrni, hogy minden bolond ember a mikor neki tetszik, akkor kóborolja be a várat, mint valami bagoly. Mi a neved? — mi? — mit beszélsz? — azért nem mondd meg, hogy ne tudjam ki vagy? ho ho! rajtam nem fogsz ki, ha meg kell lenni még én is elpáhollok, mint a két fenekű dobót, a mankómmal!“

Ezzel aztán fogta magát Sára asszony, be-sántikált köszvényes lábaival a szobába, kibozta a mécesest s oda tartotta éppén az ora alá az előtte állóknak.

Andrassy nevetve kérte a megrémült asszonytól: „Hát csakugyan szándék van megverni engemet?“

Sára asszony mint meghunyászkodott eb vont a magát fölé az ajtóból, száraz kezeivel sikerült elhalaszni az Andrassyét, engesztelőleg csókolva meg azt.

„A nagyságos ur szeret velem tréfálkozni, —

ezen kérdéses utvonallal a felső-kertletről csak is 16 helység, hanem az alsó-kertletről alkalmaztatott egy egész járás: erre lehetlen, hogy meg ne jegyezsem, miszerint annál rosszabb ránk nézve, mert ezen járás munkaereje, ha nem a bácsi, de elvonatott mindenesetre a megyei másik, és ránk nézve életkérdést tevő mezőségi utvonaltól, és a legizságtalanabb eljárásnak tartom oly helységeket alkalmazni azon közérdektvé erőszakolni akart utvonallal, mely utvonalt ezen helységek semmi szin alatt és soha is nem használnadják.

Mi Boér urnak a névtelen felszólalások elleni feljajdulását illeti, arra felbivom a tisztelt urat, hogy nyissa meg Kolozsmegye tanácskozó teremét és akkor látni fogja, hogy a tárgyhoz nyiltan is hozzá fogunk szólni és akkor tapasztalni fogja, hogy az inrotulatura bocsátott püre a közvélemény előtt nagyon is vezetett pör.

Kül- és belföldi levelezés.

Jéna, aug. 18.

A háladatosság az utókor érénye. Tisztelettel emlékezni meg a nagy férfiakról, kik az emberiség közügyét eleibe teszik az önérdéknek, tisztelettel emlékezni meg a napról vagy éjrről, mely nagy, nemmes erkölcsi irányt ad egy nemzetnek; erkölcsi kötelesség is. S a német nemzet, ugy látszik, nem fukar bírni adni a serdülő nemzedéknek a nagy eseményeket, hogy ez által ne csak méltánylásra, de nemes elhatározásra is keltse a fogékony sziveket. Jénában a közelebbi években tinnepelték meg az egyetem alakulásának három százados tinnepét, a Schiller s később a Fichte jubileumát. Ez évben ismét nagyszerű tinnepély előkészíteték szemlézők. Már augusztus 11-kén a mindenféle zöldágakkal megrakott szekerek vonák magokra figyelmünket. Itt zászlót készít a szépnem, amott a szobákban, udvarokon, utcasarkokon koszoru vagy füzérekötéssel foglalkozik férfi, nő, ifju és agg. A paradicsomban — Jéna sétaterén — felállított nagy ünnepi csarnok (Fest Halle) mellék-épületeivel, arról tesz bizonyoságot, hogy az ünneplésben résztvevők élvágyának kielégítésére is nem kis gond van fordítva. A jó polgárok pedig zászlókkal, zöldágakkal és koszorúkkal annyira feldiszték házaikat, hogy az egész város egy koszoru képezett; jó polgárok: itt a tanulók ünnepe a nép ünnepe is, szoros viszony köti őket a tanulókhöz, a polgárok saját valóságai szerint! ha egyetemi ifjuság nem lenne Jénában, többen kereset-hiány miatt kényserültnének elhagyni a várost. Ez ünneplés, az egyetemi tanuló ifjuság erkölcsi reformatiójának — a Burschenschaft megalakulásának — ötven éves emlék-ünnepe. A nagyszámu kíváncsi néptömegben kivül szép számmal jöttek össze a környékbeli egyetemek ifjai, sőt magok az öreg Burschok is, kik 815 óta tagjai valának a Burschenschaftnak, számosan vettek részt az ünneplésben, kik tehetségük szerint még anyagilag is segíték az együletet. Az ünneplést megelőzőleg, esaszárt, fejedelmeket, hercegeket stb. személyesített Burschok (német egyetemi tanulók) egy menetet tartottak, bejárva a város főbb utcait is; ugyan e nap estvélyén az ünnepi csarnokban hangverseny, a Saale partján tüljzáték nyujtott gyönyört a szebb érzékeknek: 4 kén vonult a díszes Bursch-menet az Eich-placra — tülgytér — melynek közepéni tülgytér a kivított szabadság emlékére tülgették az tülközetből hazatért Burschok, hol az ünneplésre vonatkozólag szónoklat tartott; innen a főterre vonult a menet, hol zene, ének, szónoklat

kegyes gráciáját kérem, la valami gorombaságot ki talált nyelven szalasztani, — de mikor ugy féltém az én drága Klára kisasszonyomat, — szegény most is olyan szomorú, nem aludt egész éjjel, pedig folytonosan ágya mellett virasztottam, egy lépést sem tett ki szobájából, pedig bizony unszoltam rá. Kétszer is kérdezte a nagyságos urat, hogy mit csinál, már éppén arról akartam gondolkodni, valjon ne adjam-e tudtára nagyságodnak, mert attól féltém, hogy beteg szegényke.“

Andrassy szótlanul egy tallért csusztatott az öreg kezébe, melyet az mintha észre sem vett volna, ravasz mosolylyal csókolott ujbló kezét.

A következő pillanatban már Klára előtt állott Andrassy, ki még a történetek benyomása alatt izgatott kebellet álmatlanul egészen felöltözve ült egy vén karszéknél.

„István, tudod jól, hogy sohasem engedtem meg az ily késői látogatást, kezdesz ugy banni velem, mintha nem állana érdekedben megkímélni engemet alárendeltjeid gunyosolyától. Azt hívéim, hogy már rég pihenni mentél.“

„Nem birtam aludni, szüntelen üldöznek gondolataim, s előlök akartam menekülni, midőn hozzád jövék. Látva a mécs világot ablakodban, aggasztott különben is, hogy valjon nincsen e bajod?“

„Éppén ugy vagyok, mint te, oh csak hogy reám ónsulylyal nehezülnek gondjaim, kétszeresen szenvedek!“

„Édes jó Kláram, hát mi bánthat tégedet? — bizd a gondot reám, te légy mindig vig, hogy szép szemedben csak mosolyt láthassak, ajkad csak örömről beszéljen, hisz ha nálad sem fogok ezután vig arcot látni, hová menjek akkor megpihenni, vig nyugtatni az örökös küzdelemben kifáradt lelkemet.“ (Folytatjuk.)

adott nagyszerűséget az ünnepélynek, e napon az egész város egy hullámzó néptenger ár volt 15-, 16-, 17-kén tűzijáték, csónakázás, mulatóhelyeken concert, szabadban kirándulás egymást felváltva nyújtott élvezetet.

Miután a nép az elv testté változásának ünnepe szentel, ugyanakkor ünnepe szentel az elv kezdeményezőjének. A német egyetemi tanuló ifjúság az előtti elkülönített, magasabb elv nélküli rendszerek, erkölcsi általi reformációja — mely eleinte csak is politikai színezettel bírt — Jénából indult ki, reformatora Fichte volt. Mig Pestalozzi elemi nevelés, addig Fichte egyetemi erkölcsi nevelés által akarja szilárdítani nemzetét; e végre tartja morális fölőlvadásait az ifjúság előtt, még rendkívüli órákon is. Hatalmas szellemeknek számtalanok ellenségei. Fichte ellene éppen tanártársai voltak, kik most a tanulókat böszítik rá, majd névtelenül gúnyiratokat bocsátanak ellene, majd atheismussal vádolják a nagyherceg előtt: midőn végre saját elve, s a közérdek tekintetéből önkényesen számlázi magát Jénából. Tanártársai alattomosan ellene működnek, mintha ez által ők tudósabbak maradtak volna. Gyakori sorsa az embernek, az irigység miatt terveiben megbukni. Ez a sors következetessége, mit az emberek fatumnak is szoktak nevezni. Mit itt nem folytathatott — munkásságát — folytatja és bevégzi Berlinben; és mig ellene nevére belepiti az idő moha, Fichte él és megmarad nemzeti emlékében, hallhatatlan tettei által. A Burschenschaft jelenben minden német egyetemen virágzásnak örvend, és aratja gyümölcsét a nagy férfiu elveinek, ki magát semmibe tekinté, ki tanítása által hatott az ifjakra, hogy a renyhaségból kijemelve, munkásságra hevítse. Fichte János Gottlieb mint szellemi hadvezér, ki a világosság fegyverét használta, örökre megmarad a német nép emlékében.

A zászlók lassanként leszedetnek, a koszorúk elhervadnak, az ünnepély-csarnok kiürül, a nép hazasozlik, az egyetemi ifjúság a szünidőt élvezni tér, az ünnepély elmúlik; de az emlék megújult, az emlék megmaradt.

Jéna kisded, 7—8,000 lelket számláló város, népe a politikai és családi békét élvezve, csendes és munkás, ifjúsága szorgalmas, minden ifju katonakötelezett két évig, de ez idő alatt is, a szolgálaton kívül, üzletét vagy tanulását folytathatja; itt nincs alkalmazva a hosszú katonai kötelezettség, mely fájdalom! még sok államban divatos. Az itteni egyetem a magyar tudomány-szomjas ifjak által igen látogatott, a polgárok nem emlékeznek oly évre, melyben magyarok ne lettek volna itt. Az idén a magyar frequentia 14 tagot számlált, kik már a hazába tértek. A polgárok ismeretesek a magyar elemmel, örömmel említik újságaik azon cikkeit, melyek a magyartígy jobbrafordultát jüvendölik; nemcsak, sőt szívviszonyok is kötöttek; éppen a napokban voltak szemtanúi egy nász-menetnek, midőn egy magyarhoni evang. lelkész vezette oltárhoz szive választottját. Gyakran látunk tapasztalataikat öregbítendő kézműves ifjakat, utazó tanulókat e városban megfordulni. Domján Albert.

Szamosújvár, augusztus 20.

Ö cs. kir. apostoli Felseje legmagasabb szünet napja városunkban is a legnagyobb ünnepélyességgel tartott meg, annak előestéjén a város fényesen ki levén világítva, következő nap az örm. szertartású főegyházban szentmise-áldozat, délben köz-ebéd stb.

Városunk főszónoka Simai János ur a tegnapi este is, mint legelső koronás szent királyunk ünnepe előestéjén, czélszerűen látta a tanácsházát, s a város egyéb középületeit kivilágíttatni, és e tekintetben intézkedett is, azonban ezen akarata kir. tanácsos és főbíró Lászlófi Antal ur által, megbírsítottatott, mert a szent király iránti ezen kegyelet-kijelentést ő nagysága nem csak betöltötte, hanem a világitásra szabott mécsesek sequestrum alá tette.

A főbíró urnak ilyszerű fellépése következtében a középületek kivilágítása elmaradt ugyan, de azért számos polgári ház ez ünnep méltóságához képest ki volt világítva, és hogy ezen világitást általánosnak nem mondhatni, polgárságunk azon loyális érzületében találja magyarzatát, miszerint a főbíró fenebbi eljárását felsőbb kormányi intézkedés szüleményének tekintette. Ma dicső sz. királyunk ünnepe ugyanancsak az örm. szertartású anya templomban ünnepélyes sz. misén megjelentünk, de a főbíró urat itt láthatni nem vala szerencsénk.

Nem vagyunk képesek érteni, ő nagysága főbírói állását miként fogja fel.

Nagyon eljöttnek hisszük az idejét annak, hogy valahára ügyeink rendbe szedessenek, s a magas kormány figyelmét kiérdemeljük arra, hogy a főbírói választás, mely már két évvel ezelőtt megtartandó vala, megengedtesse, a törvénykezés a közigazgatástól merőben elkülönítettség, ezen hármas elnöki rendszertől megszabadíttassunk, szóval, hogy ama sok felírásoknak, panaszoknak, és az ezek folytán tett hivatalos vizsgálatoknak, különösen pedig királyi főkörmányszéki titkár Kovásznai József urnak közlekedésről körünkben tett nyomozásainak s tapasztalatainak még a fenálló provisorium alatt eredményét láthassuk, melyek valóslása iránti reményünket kormányzó ő exeljának hazajüvetele biztosítván, erős meggyőződésünk, hogy ezen igazságos kívánságunk valóslíttatni fog.

Többen

Hazai intézetek.

Az erdélyi muzeum részére 1865. évi július havában beküldött adományok jegyzéke.

I. Könyvek s kéziratok: Torma Károlytól 98 köt. és füzet. — Münstermann Luiza kisasszonytól 7 kötet. — Siményi Domokostól, Enyedi György, az ó- és új-testamentombeli helyek magyarázta. Kolozsvár 1820. (ezimlap nélkül). — Müller Fridriktől Programm des ev. gymnasiums in Schässburg 1864, Hermannstadt. 1865. — Kriza Jánostól, Egy ősi örömnep emléke. Kolozsvár 1865. Csengő Károlytól, Ó és Új-kalendárium. Kolozsvár. 1819. Papiu Ilarianutól, Tesauru de monumente istorice pentru Romania. Tom. III. fasc. 6. 7. Bucaresti. 1865. — Nagy Leopoldtól, Gál János huszár őrmester versei 1808. (kézirat.)

II. Régiségek és érmeek: Jelen Páltól 1 ezüst pénz. — Pogatsnig Jánostól 8 ezüst és bilion, 31 réz pénz és 62 önlönyomat római pénzekről. — Pápai Dánieltől 1 ezüst gyűrű. — Zaturczky Gyulától egy vas gyűrű, 1 üvegpaszta. — Végh Arturból három ezüst, 5 réz pénz. — Dániel Györgytől 2 réz pénz. — Fábán Lajostól egy réz pénz. — Gálfi Józseftől 1 ezüst pénz. — Szász Istvántól 1 réz pénz. — Szász Ferencztől 1 réz dante. — Konez Imrétől 1 régi puska. — Csengő Károlytól 1 óa emlékpénz, 1 vas karperecz. — Harry Antaltól 1 régi zár. — Finály Henrikétől 2 arczkép domborműben köböl.

III. Természeti tárgyak: N-N-től egy totanus fuscus, egy him róka-süldő. — Campioni Ferencztől 1 circus pallidus. — Biró Páltól 1 eleven öz bak. — Csiki N-től 1 mustela furo juv. — Prohaszka Antaltól 2 gryllotalpa és 1 melolontha átalakulás. — Dr. Hirtz Györgytől 1 lucanus átalakulás. — Kelmen Jánosától 1 fúrtojás. — Ziphely Augustától 100 tengeri csiga és két áradék czápa fog. — Csenter Istvántól 3 csiga kővület. — Konez Imrétől 1 szarvas agáncs. — Tonka Imrétől 8 db ásvány. — Széles Farkastól Rézbányáról 30 féle kőnem 55 darabban. — Münstermann Luiza k. a-tól 8 db. kőzet a báznai fűrdőtől. — A muzeum saját személyzete által gyűjtve 65 pók, 4 ichneumonida átalakulás. — Vásárlás 4 db. sylvea cinerea tojás fészekkel együtt.

Közli

Finály Henrik, titkár.

Különfélék.

— Vasárnap, folyó hó 27-kén d. e. 10 óra-
kor, a n. t. kegyesrendi atyák egyházában városunk szorgalmas műkedvelői szives közreműködésével Berecz Ede egyházi karnagy ur igazgatása alatt elé fog adatni: 1) Veni sancte, Berecz Edétől. 2) Nagymise, Cherubintól. 3) Graduale, Blahaktól. 4) Offertorium, A. Collini J. S. től, hangszerrel Horváth Gyula.

* Dézsi levelezőnk írja, hogy közelebről folyt le ott a lótenyésztési jutalomdíjak kiosztása Vimphen tábornok elnöksége alatt, egy bizottmány ítélte oda az illető nyerteseknek. A bizottmány tagjai voltak a főispáni helyettesen kívül gróf Bethlen Sándor és Voith Jakab mint polgári biztosok. Az eredmény a következő lett: A 15 darab arany jutalmat Gámán Károly nyerte 3 éves kanczájával. A 10 aranyat Modi Elek szopós csikos kanczájával. A többi jutalmak nyertőit névszerint nem említi levelezőnk.

* Tordai levelezőnk tudósítása szerint szent István napját ott is fényes világitással ülték meg.

* Tordán egy kocsi, midőn szénával terhelte szekerevel egy lejtős helyen alá ereszkedett volna, lovai megkapták, a szekérről elesett, s úgy hurcolták addig, mig ruhája leszakadt, s olyan sérüléseket kapott, melyek következtében meghalt két óra mulva. Ugyan onnét írják, hogy a megye rabjai közül néhány az Aranyoson vízért járva, közülök haton beugrottak a vízbe, s átúszva azt öten elmenekültek belőlük, de a hatodikat elfogták. A szökevényeket nyomozzák.

* Gróf Mikó Imre ő excja, b. Kemény Zsigmond és gróf Mikes János e f. hó 22-dikén Deák Ferencz látogatására Pusztaszent-Lászlóra utaztak.

* A pesti lapok már Erdélyből is vesznek cholera híreket. Főlöszleges aggodalom, itt semmit sem tudunk még, hála az égnek, róla.

* Liszt Ferenczet annyira megbototta a pesti szives fogadtatás, hogy ott hangversenyt rendezend, a mit már 18 évtől fogva nem tett meg. Ez alkalommal Bülow, a Liszt veje is közre fog működni Reményivel.

* Haynald Lajos ő nmlga visszautazóban van Ostendéből hazájába, illetőleg Szécsénybe, hol agglédés anyját fogja látogatásával megörvendeztetni.

* Mint a „Föv. Lapok“ értesítenek, Deák Farkas írórtársunk egy érdekes munkán dolgozik, melynek czime: „A nemzetgazdasági eszmék fejlődésének története Magyarországon.“

Nyilt köszönet.

Báró Kemény György, Szilvási Miklós, Puhl Ignác s őket a kivitelen segítő több barátimnak azon szívességért, hogy a „magyar gazdaszonyok“ egylete általi erdélyi inségések számára kiosztás végett kezembiz küldött, s általam 3 felé osztott összegekről szóló nyugtákat feljebb küldés végett nekem pontosan be is adták.

Csán, aug. 10. 1865.

Tisza László.

Politikai hírek.

Austria. Salzburgból augusztus 21-dikéről jelentik: A definitívum iránti tárgyalások még nem fejeztettek be, ezen eredményt Ischlben remélik elérni, hová a ministerek az uralkodót követni fogják. A condominiumra vonatkozó stipulációk tegnap irattak alá.

Bécs, aug. 22. A „Gen. Corr.“ közli a gasteini egyezségnek főbb vonásait. Ezek szerint: a két hatalmasság részéről a bécsi békeszerződés 3-dik cikke által szerzett birtokjogok jüvőben Holsteinban Austria, Schleswigben Poroszország által lesznek gyakorlandók. A német szövetség gyűlése Austria és Poroszország által egy német flottának helyreállítása Kieillel mint szövetségi kikötővel, továbbá Rendsburgnak szövetségi várra nyilvánítása fog indítványoztatni. Lauenburgra vonatkozólag: Austria — pénzbeli kártérítés mellett — lemond saját részéről.

Franciaország. A „Constitutionnel“-nek azt írják Berlinből, hogy az augusztus herceg valószínűleg a gasteini conventio áldozatán fog esni.

Páris, aug. 18. A Napoleon-ünnepély, — mely az idén az esős idő, részint a császár távolléte miatt igen szomorúan folyt le — egy párisi levélben ekkép iratják le: A Notre-Dame-templomban az egész hivatalos világ össze volt gyűlve, t. i. annak azon része, mely még Párisban van. A párisi érsek szolgálta a misét. Bann s kün katorák s nemzetőrök látták el a szolgálatot. 12 óra-
kor kezdett meg a hajós-verseny A díjbirok egy, a parton fölállított vörös sátorban ülték. Ugyanezok kezdődtek meg az ismeretes népmulatságok a Barrière du Trone-on, s a rokkantak palotájának emclvényén. 1 óra-
kor kezdődtek meg az ingyenes szini előadások. Szokás szerint roppant tömeg özőndött azokba, s több ezer egyéat vissza kelle utasítani. A Vaudeville kivételével a többi előadások jelentéktelenek voltak. Rendbáborításokról még eddig semmi sem hallatszik. Az eső szakadt, s e miatt a vidékről s a külföldről Párisba tödült 300,000 főnyi tömeg nem igen élvezhető a tűzijáték s a kivilágítás látványát. A „France“ szerint az ünnepély alkalomából a külügyministeriumnál nagy ebéd volt, melyen a Párisban jelenlevő külföldi követek, ministerek stb. is jelen voltak. A lakoma vége felé a pápai nuncius a császárért emelt poharat; mire válaszul a külügyminister a Franciaországgal barátságos lábon álló fejedelmekért mondott toastot.

A „Moniteur“ következő közlést hoz: „A császár s császárné elhagyták Strassburgot, hogy két napot Arenenbergben töltsenek, hova a császárt természetesen kegyeletem emlékek vonzzák.“

Napoleon császár legújabb rögtönzése, arenbergi utazása, nem kevés fejtorésre ad okot a coniecturáló politikusoknak. Nem képzeltetik a francziák uralkodóját egy, mintha csupán magán ember volna, ki önfeláldítást végezt egy kis kéjutazást teszen, s legkevésbbé sem tételezik fel róla, hogy valami szeszély, érzélgő honvágy ragadta volna meg az érett embert, s vonta boldog gyermekesége színterére. Azonkívül a svájci utazás mögött is magas politikai indokokat gyanítanak, s Párisban 17-ikén ezen hír keringett, hogy a császár Strassburgban a bajor, Badenben meg a porosz királylyal fog találkozni, és pedig annak határozott kívánságára. Ilyféle híreknek legalább az a jó oldaluk van, hogy emlékezteti a német kormányokat, miszerint a német kérdés közel áll azon ponthoz, hogy a francziák császára érettnék találja valamely „közvetítő“ beavatkozásra.

Franciaország viszonyai Ausztria irányában folyvást hidegebbé válnak, többé nem lehet félreismernünk, hogy Angolországohi viszonyai ellenkezőleg napról napra barátságosabbak. Természetes, hogy Angolország e tekintetben a legnagyobb tartózkodással jár el. Minthogy a Francia s Angolország közötti viszály almája, a suex csatorna ügyi viszáldások Sir H. Bulver visszahivatása által többé nem léteznek, a közeledés útján mindkét részről szabadabban dolgozhatnak. Mivel pedig a francia kabinet O'Donnell ministeriumával a legjobb lábon áll, hogy ne is említsük az olasz királysághoz barátságos viszonyait, a négy nyugati hatalom közötti szövetség eszméjéről ismét sokat lehet ballani, s a diplomai körökben is sokat beszélnek felőle.

Olaszország. Rómából írják: Sartiges, francia követ, nem tér többé vissza, helyét Benedetti fogja pótolni. Ugy látszik, mintha Franciaország még pedig Róma kiürítése előtt, (a mi gyorsabban történik meg semmint hinnék) akarja a pápát meghatározottabban arra szoritani, hogy kormányát tüzetesen reorganisálja. III. Napoleon ez alkalommal kényszerítő rendszabályoktól sem fog visszariadni; államildomosságra, a roppant többségre hivatkozik majd, valamint a római méltóságok nagy részének beleegyezésére. Ily kényszerítő rendszabályok már előbb batározatba mentek, azonban csupán Róma kiürítése után, és azon esetre voltak életbeléptetendők, ha a forradalom kitörése a francziák visszaérkezését szükségessé tenné. De ma már ugy állnak a dolgok, hogy életbeléptetésük mindenesetre megelőzendő a francziák Rómából kivonulását. Azt mondják, miképp Montebello hg a római csapatok főparancsnokának visszaérkezése, valamint Benedetti római követé lett kineveztetése Sartiges gróf helyére, már előre is jelzi azon célbavett eljárást. Ezen változásokat minden körülmény

között életbe akarja léptetni, ha mindjárt közvetlen erőszakkal is, mely alkalommal oly orvos szerepébe esik, a ki a betegséget eltávolítandó a gyógyszert erőszakkal tölti a beteg szájába. Napoleon Lajos egyébiránt nem szünik meg a Róma és Florencz között megújítandó tárgyalásokat közvetíteni, azonban természetesen eredményre való kilátás nélkül. Rómában egyébiránt valamint az előtt, ugy most is szilárdul áll azon elhatározás, melynél fogva a szent szék legkisebb engedményt sem fog adni, és így Olaszországnak, ha csak némi reményt akar is szerezni eredményre, arra kell elkészülve lennie, hogy a püspökök esküteléről és az exequaturáról lemondjon.

Az olasz tettepárt — mint a „Conte Cavour“ írja — megint olyanféle putcsot készít elő, a milyenel tavaly Tirolban megbukott; az idézett lap egyzersmiud hozzáteszi, miképp ily lépést a baloldalnak még legtekintélyesebb egyénei is roszalnak, remélvén, hogy a kormány idejekorán meg fogja azt gátolni.

Róma, aug. 21. A „Giornale di Roma“ megczáfolja azon állítást, mintha a kormány hajlandó volna eddig követelt elveitől eltérni. Az elrendelt újoneozásnak csupán az a czélja, hogy az elbocsátások és betegségek által támadt hézagok betöltessenek.

Florencz, aug. 18. A „Cittadino d' Asti“ egy levelezést tartalmaz, mely mint a „Pensiero Italiano“ véli, ministeri közlemény színét viseli magán. Ezen levelezés szerint a cselekvési párt ismét felkelési terveket forral. Dél Tirol volna a kezdetre kijelölés és Mazzini a legnagyobb reményeket táplálja a jó siker felől stb. A kormány azonban örködik.

Németország. A „Neue Frankfurter Ztg.“ tudni akarja, miszerint Napoleon császár a porosz királylyal Baden-Badenben találkozni fog.

Kiel, aug. 13. A poroszok berendezkednek itt, mintha csak otthon volnának. E fontos kikötöt Poroszország már — legalább tényleg — teljesen annectálta. A város csakugy hemzseg a sok porosz tengerésztől. A kikötőben most 7 porosz nagyobb hajó van. Ez az augusztus herceg pártjának sehogysom tetszik.

Spanyolország. Spanyolország politikai helyzete még folyvást aggodalmat gerjeszt. Egy kitünő spanyol egyéniség — írja az „Indép.“ — ekként nyilatkozott hazája sorsáról valamelyik párisi salonban: két összeesküvés állandó, és czélja Izabella királyné megbuktatása. Az egyik nővére fejére akarja tenni a koronát, a másik az olaszoknak nyújt kezét és egész erővel forradalmat öhajjt.

Izabella királynő nem akar találkozni Napoleonnal, illetőleg éppen nem hajlandó ennek tanácsát kikérni, miként a francia császár öhajjta; Izabella nem feledheti a gyászos bayonnei napokat, melyeket atyjának 1808-ban keresztül kellett élnie, midőn ily találkozás alkalmával 600,000 franknyi kegyelemdíjra szoritva trónjáról elmozdítottatott.

Újabb. Bécs, augusztus 23. A „Gen. Corr.“ itteni lapoknak azon aggályait, mintha a Lauenburg iránti közös birtokjognak a porosz korona részére átengedése a külföld által oly eljárásnak tekintethetnék, a melyből Austria hagyományos politikájának megváltoztatására lehetne következtetni, — mint egyáltalában alaptalan visszautasítván, azt mondja, miszerint Lauenburg az ösbirodalommal soha sem levén egyesítve: sem annak érdekeire, sem annak védelmére nézve sem lehetett értékes. Lauenburgnak már csak államjogi viszonyai is annyira különbözök Schleswig-Holsteinétől, hogy erre magára nézve egyáltalán semmi analogia nem engedhető meg, annál kevésbbé lehet pedig a Poroszország közös jogosultsága és közös birtoklása mellett Lauenburgra szerzett condominiumt bármí módon valamely császári birtokkal összehasonlítani, melynek épségét megörizni és fentartani minden austriai kormánynak, valamint a birodalom minden népének legfőbb kötelessége parancsolja.

Berlin, aug. 23. A gasteini egyezmény közzététetett. A közlemény a „G. Corr.“ által hozott részleteken kívül még a következőket tartalmazza: A szövetséggylükben teendő azon indítványig, hogy a kielikötő nyilváníttassék szövetségi kikötővé, — Poroszország fogja ott a parancsnokságot és rendőrséget gyakorolni. Poroszország jogosítva van, ott a szükséges erődítéseket megtétetni, azokat porosz csapatokkal megszálltatni és őriztetni. Rendsburgnak austriai-porosz birtoklása felett a főparancsnokság minden évben jul. 1-jén váltakozik. Poroszország Holsteinon át két katonai utat tart meg magának. Ha a hercegségek a vámeagyletbe belépnének, Poroszország jogosítva van, az észak-kelet-tengeri csatornát holsteini területen átvezetni. Lauenburg nem fizet semmi hadiköltséget. Holsteinból a porosz, Schleswigből az austriai csapatok kivonulnak. Az ezen megállapodások folytán teendő intézkedések, — mikhez a két hercegségben eddigi közös országos kormányok feloszlataása is tartozik, — előreláthatólag sept. 15-keig létesíttetni fognak.

T. és felelős szerkesztő DÓZSA DÁNIEL.

